

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/

Номер: 23, Haziran/June/ИЮНЬ 2020,

s./pp. 21-40

Geliş/Submitted/ Отправлено: 14.06.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 21.06.2020

Yayın/Published/ Опубликованный:

25.06.2020

DOI: 10.29228/kesit.44217

Araştırma Makalesi

Research Article

Научная Статья

Dr. Öğr. Üyesi Melike SOMUNCU

Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

melike.somuncu@siirt.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-9101-3012

DR. FAHRETTİN KOCA'NIN SOSYAL MEDYADAKİ SALGINLA İLGİLİ PAYLAŞIMLARININ ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ*

Öz

Söylem, iletinin tüm boyutlarını, konuşucunun neye, kime dayanarak iletisini oluşturduğunu, kime hitap ettiğini ve esas olarak neyi amaçladığını içermektedir. Söylem analizi ise kültürel yapı bağlamında ideolojik amaçlara nasıl hizmet ettiğini, dinleyici kitlesinin düşünme biçiminin, eylemlerinin nasıl oluştuğunu veya sınırlandırıldığını anlamayı ve anlatmayı amaç edinmektedir. Bu çalışmada insanlarda ve hayvanlarda çeşitli hastalığa sebep olan ve birçok türü bulunan *korona virüsünün*, tüm dünyayı etkisi altına alması, tehlikeli bir salgına dönüşmesi ve Türkiye'de 11 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın görülmesiyle beraber Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca'nın sosyal medya hesabından salgın ile ilgili yaptığı dikkat çekici

* **Cite as/Atıf:** Somuncu, M. (2020). Dr. Fahrettin Koca'nın Sosyal Medyadaki Salgınla İlgili Paylaşımlarının Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi ile İncelenmesi, *Kesit Akademi Dergisi* 6(23): 21-40. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.44217>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

söylemleri Eleştirel Söylem Analizi yöntemi ile incelenmiştir. Söylemlerin tematik ve şematik analizi, durum değerlendirmeleri, yorum boyutu, cümle yapıları, söylemlerdeki sözcük seçimleri ve ikna stratejileri belirlenmiştir. Böylece ana kaynak olan virüsün sosyal hayata etkileri, bu etkileri en aza indirme politikası güden bir Sağlık Bakanının bakış açısı gözler önüne serilmiş, dilsel malzemeye ve sosyo-kültürel zemine katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Söylem, Söylem Analizi, Dr. Fahrettin Koca, salgın, sosyal medya.

INVESTIGATION OF DR. FAHRETTIN KOCA SHARING IN SOCIAL MEDIA ABOUT EPIDEMIC BY CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS METHOD

Abstract

The discourse includes all the dimensions of the message, what the speaker is based on, and on whom, based on what and by whom it is intended, and what it is mainly intended for. Discourse analysis aims to understand and explain how it serves ideological purposes in the context of cultural structure, how the audience's thinking, actions are formed or limited. In this study, which causes humans and a variety of animal diseases and get coronavirus found in many species all over the world under the influence of get together by appearance of the first cases on 11 March 2020 to turn into a dangerous pandemic and Turkey's Health Minister Dr. Fahrettin Koca of remarkable shares about the epidemic from his social media account were analyzed by the Critical Discourse Analysis method. Thematic and schematic analysis of the discourses, situation evaluations, the size of the comments, sentence structures, word choices in discourses and persuasion strategies were determined. Thus, the main source, the effects of the virus on social life, and the perspective of a Minister of Health, who has a policy of minimizing these effects, has been exposed and contributed to linguistic material and socio-cultural background.

Key words: Discourse, Discourse Analysis, Dr. Fahrettin Koca, epidemic, social media.

GİRİŞ

Söylem sözcüğü, kişiye ve toplumlara has yorumları, değerlendirmeleri barındırmaktadır. Söylem, alan yazın, günlük hayata bakış açısı, anlatım şekli, kişi ya da topluluğa ait özellik taşıyan öğretiler, ideoloji, sözlü ya da yazılı metinler, biçem, dil, sav ve görüşler gibi birçok anlamda kullanılır (Kocaman, 2009: 5). Söylem veya söylemler salt bilgi vermenin ötesindedir. Söylemler toplumsal ortamda ortaya çıkar. Söylemlerin gerçek sosyal sebepleri ve etkileri bulunur (Kocaman, 2009: 25). Bir meta-eylem olan söylem, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçleri kapsamaktadır. Bu

yüzden denilebilir ki söylem sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi hayatın bütün yönleriyle ilişki içindedir (Sözen, 1999: 91).

Söylem, bütün konuşma ve yazma eylemleri olarak da değerlendirilmektedir. Bazı araştırmacılar söylemi konuşma ağının türevleri olarak görmektedir. Foucault ise söylemi daha çok gelişmekte olan genel dil uygulamaları olarak değerlendirmektedir (Potter ve Wetherell, 1987'den aktaran Çelik ve Ekşi 2008:100). Foucault'a göre her birey farklıdır ve her bireyin söylemi, hem tarihsel açıdan, hem de içinde bulunulan zaman açısından birbirinden farklılık göstermektedir (Parker, 2002: 105-108). Söylemlerin iç mekanizmalarında kendine has tutumları ve anlamları bulunur. Söylem ve konuşma eylemlerinin anlamı, içinde yapılandığı özneler arası içerikten doğmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2005'ten aktaran Çelik ve Ekşi, 2008: 101).

Dil bir iletişim aracıdır, bu araç söylemde gizlenir, analizler ile anlaşılır konuma getirilir. Dil ile dilin yapısı içinde yer alan öğeler bir ilişki ve iletişim içerisindedir. Dil tek başına bir anlam ifade etmez, içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve gündemde yer alan konularla birlikte yoğrulur, şekillenir. Sosyal yaşamın merkezinde olan dil, yaşamı meydana getiren bir özelliğe sahiptir. Dil, aralıksız olarak sosyal dünyayı yaratır bu yüzden sadece olayı anlatan basit bir yansıtıcı değildir (Wood ve Kroger, 2000: 163). Metnin ayrıntılarının okunması ve incelenmesi için söylem analizi gereklidir. Söylem analizinde ise söylenenlerin ötesinde bir semantik analize doğru yöneliş söz konusudur. Bu yöntemde doğrudan içerik incelemek hedeftir. Bu hedef sosyal ve kültürel bağlam içinde iletişim kuran dil kullanıcılarının içinde bulunduğu sosyal olaylar ile çevrilidir (Barker ve Galasinski, 2001: 65).

Sosyal bilimler alanında bir araştırma yöntemi olan söylem analizi nitel araştırma ve yorumlama yöntemlerinden birisidir. Bu yöntem insanla ilgili her bilimsel alanda kullanılmaktadır veya kullanılma uygunluğu araştırılmaktadır[†] (Gür, 2011: 2-3). Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte toplumbilim alanında da sıkça kullanılan söylem analizi yöntemi verilerin detaylandırılması açısından önem arz etmektedir (Aziz, 1990:105). Bu yöntemin odak noktası anlam ve anlam değişkenlikleridir. Dilin sosyal eylem yönünü vurgulamak açısından bakılınca söylem analizi anlamın çeşitliliğini ve değişkenliğini araştırır ileri düzey hermeneutik ve sosyal göstergebilim olarak da değerlendirilebilir (Elliott, 1996: 54-65). Söylem analizi, metin analiz, eleştirel analiz, sosyal analiz ve sosyolinguistik çalışmanın bir bütün hâlidir (Sözen 1999: 81). Söylem analizinin ilgilendiği başlıca unsurlar, farklı konuşma yollarıyla yapılan farklı gerçeklikler, politik güç ilişkileri, kurumsal bağlantılar ve söylemleri doğrudan kullananlar tarafından oluşan düzen veya düzensizliklerdir. Nitel bir araştırma olan bu yöntem, iletileri, metinleri veya sosyal olguları dil içindeki söylemsel pratikler olarak görüp anlama ve yorumlamaya dayalı eleştirel bir analizdir (Sözen, 1999: 91-92). Söylem analizinde metin parçalara ayrılmaz ve bir bütün olarak ele alınır. Metin içindeki söylemin nasıl inşa edildiğini göstermek

[†] Söylem analizinin sosyal bilimlerin neredeyse her alanında kullanılabilirliğinin kanıtı ise bu yöntem ile birçok yüksek lisans ve doktora tezinin yapılmış olmasıdır. Söylem analizi hakkında daha detaylı bilgi için bu tezlere bakılabilir: Arıkdal, 2006; Balcı, 2017; Bedük, 2009; Bozkurt, 2003; Çalışır, 2009; Çelebi, 1990; Demir, 2008; Durmuş, 2015; Doğruer, 2010; Erdoğan, 2014; Geçikli, 2016; Gezen, 2007; Gül, 2018; Gür, 2011; Gürtaş, 1994; Hassan, 2013; Koç, 2012; Kurtoğlu, 2013; Narter, 2002; Öksüz, 2008; Özen, 2007; Şenal, 2019; Tezcan, 2006; Uğurel, 2010; Uyanık, 2009; Yüksel, 2002; Yıkılmış, 2019 vd.

bu analizin amaçları arasındadır (İrvan, 2000: 81). Gadamer anlama, yorumlama, diyalog ve söylem kavramlarına bu yöntem için bir arada kullanmaktadır. Yorum, yapay anlamın maskesini düşürmek, gizlenen anlamı açığa çıkarmaktır. Yorum için söyleme ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların söylemek istedikleri yorum ile açık hâle getirdiği için söylem analizi, yorumlayan ve yorumlanan arasında bir köprü vazifesindedir (Sözen, 1999: 108). Söylemin içinde yer alan bütün anlam ilişkileri anlam biliminde incelenir ve detaylandırılır. Sözcüklerin cümle içinde birbiriyle kurduğu ilişkiyi anlamak ve analiz etmek esastır.

Söylem analizinde göstergelerden yararlanır. Yüzey yapıda ifade edilenin derin yapıdaki karşılığı aranır ve çözümlenir. Dili kullananlar veya analiz edenler anlam ile ilgilenir. Bu ilgi sırasında da alıcılar iki soru üzerinde odaklanır: Bu durumda bunun anlamı ne? Neden bunu söyledi ya da bu durumda aslında kastettiği şey ne? (Van Dijk, 1997'den aktaran Barker ve Galasinski, 2001: 63-64). Bu sorular düzleminde hemen bağlamdan yararlanmak gerekmektedir. Bağlam, söylemin ortaya çıktığı ve aynı zamanda devam ettiği sosyal, kültürel, tarihsel ve dilbilimsel unsurlar ile oluşan bir bütünlüktür. Bağlam algısı söylem analizinin inandırıcılığı açısından önemlidir (Gür, 2013: 190-191). Bağlamda içerilen ve iletilen mesajlar, imajlar toplumsal anlam ve önem hakkında bir şeyler söyleyebilme ihtiyacına hizmet eder (Taylan, 2011: 66). Metin içindeki gizli olan ve birçok yan anlama da sahip olan düzlemin incelenmesini sağlayan bu yöntemde metin bağlamından hareket edilerek değerlendirme yapılabilen ve birçok farklı sonuç ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırma yönteminde metin bağlamı önemli noktadır fakat sözcükler ve bu sözcüklerin biçimsel yapısı da ipuçları verebilmektedir. Metin içindeki sosyal mesajları ve gerçeklikleri açıklama, buna bağlı çıkarımlarda bulunma, söylem analizi kapsamındadır.

Kress, Van Dijk, Fairclough ve Wodak'ın içinde bulunduğu bir grup Amsterdam Üniversitesinde toplanarak 1990'lı yılların başında eleştirel söylem analizi başlığı altında çalışmalarını toplarlar (Büyükkantarcioglu, 2006: 106). Fairclough, söylem analizini, eleştirel olan söylem analizi ve eleştirel olmayan söylem analizi olarak ikiye ayırmaktadır (Özer, 2000: 79). Eleştirel olan söylem analizinin amacı, güç / iktidar ilişkileri ve ideolojilerin söylemi nasıl şekillendirdiklerini göstermektir. Bu bağlamda, söylemin konuşucu tarafından nasıl biçimlendiğini ve toplumsal kimlik, toplumsal ilişkiler, bilgi ve inanç dizgelerinin oluşumundan nasıl etkili olduğunu göstermektedir (Kocaman, 2009: 79). Eleştirel olmayan söylem analizinde ise betimleyici, açıklayıcı bir yöntem vardır. Dilin veya iletişimin toplumdaki, sosyo-kültürel hayattaki işlevleri üzerinde durmaktadır. Foucault'nun söyleme yaklaşım tarzında Althusser, Kristeva ve Derrida gibi kuramcılarının etkisi vardır. Foucault, söylemi ideolojik ve gösterge bilimsel bir yaklaşım olarak değerlendirmektedir. Söylemde toplumsal ilişkilerin birbirini etkilediğini ve bu ilişkilerin çift yönlü olduğunu vurgulamaktadır (Büyükkantarcioglu, 2006: 105). Van Dijk haber metinleri için bu yöntemi geliştirir ve yöntemde metinler makro ve mikro yapılar olmak üzere iki ana başlıkta incelenir. Makro yapılar haber başlıkları, alt başlıklar tematik açıdan incelenir. Tematik düzlemden sonra şematik analiz, durum inşası ve yorum yani dinleyicilerin anlama yönü irdelenir. Mikro yapılar ise sözcük seçimi, cümle yapıları, ikna stratejileri ele alınmaktadır (Van Dijk, 2015: 19). Van Dijk bu yöntemi dilbilimsel bir yaklaşımdan ziyade sosyal bir duruş olarak görür (Çakır, 2014: 82). Sosyo-kültürel zemindeki yanlış veya doğruyu gün yüzüne çı-

karmak ve var olan zaman diliminde değerlendirmek bu yöntem ile mümkündür.

1. Çalışmanın Amacı

İnsanlarda ve hayvanlarda çeşitli hastalığa sebep olan ve birçok türü bulunan *korona virüsü*, 2019 yılında ilk olarak Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Daha sonra tüm dünyayı etkisi altına alan bu virüs, tehlikeli bir salgına dönüşmüştür. Türkiye'de 11 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın görülmesiyle beraber başta Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca olmak üzere tüm sağlık çalışanları bu virüsle mücadele etmiş ve etmeye devam etmektedir. Tüm dünyayı saran bu virüsün etkileri hem sosyo-kültürel alanı hem de psikolojik alanı derinden etkilemiştir. Hâlâ bu virüsle uğraşırken Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca, her gün Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında yaşayan vatandaşları gerek televizyon gerek sosyal medya aracılığıyla bilgilendirmektedir. Salgının tüm dünyayı derinden etkilediği bu zamanda Dr. Fahrettin Koca'nın halk ile olan irtibatı oldukça dikkat çekicidir. Çalışmanın amacı Dr. Fahrettin Koca'nın salgın sürecindeki iletilerini sosyo-kültürel ve dil bağlamında incelemek, iletilerinin dinleyici kitlesi üzerindeki etkilerini yorumlamak / anlamaktır.

2. Çalışmanın Yöntemi

Bu makalede Van Dijk'in medya metinleri için geliştirdiği eleştirel söylem analizi yöntemi, salgın ile doğrudan ilgilenen ve salgın süreci ile sürekli sosyal medyada paylaşım yapan Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca'nın söylemlerine uygulanacaktır. Bu yöntem ile verilerin içerisinde yer alan göstergelerin örtüsüz, belirgin ve göze çarpan anlamlarından yola çıkarak belli iletilerin görünme sıklığını kesin ve nesnel sunmaya imkân verilecek, yorumlama ve değerlendirme yapılacaktır.

3. Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca'nın sosyal medya hesabından salgının ülkemizde görülen ilk vakanın tespit edildiği 11 Mart 2020 tarihinden başlanarak 22 Mayıs 2020 tarihine kadarki salgın ile ilgili yapmış olduğu söylemlerini kapsamaktadır.

4. Verilerin Analizi

4.1. Makro Yapılar

4.1.1. Tematik Analiz

Söylem analizinde metin yazılı ve sözlü bütün söylemleri kapsayabilir fakat burada sabit hâlde bulunan yani donmuş söylemler değerlendirilir. Söylem genişletilmiş metinler olsa da metinlere göre daha interaktiftir (Mills, 1997: 9). Dilin anlamını var olan sistemden ziyade sosyal bağlam belirlemektedir. Söylem de dolayısıyla sosyal bağlama göre şekillenir ve varlığını sürdürür (İnal, 1996: 34). Tematik analizde neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde var olan haber metninin hangi kategori ile kurulduğu gösterilmektedir. Asıl konu ile ilişki makro yapılar başlığı altında incelenir. Bu yapıda ana başlık, ön söz, bölüm başlıkları gibi makro yapılar bulunur

(Ülkü, 2004: 382-383). İncelemeye esas alınan konu doğrudan giriş-gelişme-sonuç bölümlerinden oluşan bir edebi metin değil de haber metni niteliğindeki sosyal mesaj içerikli söylemlerden oluştuğu için bölüm başlıkları, bölüm girişleri gibi bir makro yapıya sahip değildir. Yalnız burada zihindeki makro yapı tematik şemaya yerleştiği ve dinleyici makro yapının parametrelerini izlerken metnin ana temasını bulduğu için (Van Dijk, 2015: 42-43) ele alınan konuda da tematik analiz yapılabilir. Bu yöntemde olayın doğrudan başlangıç noktası verilmektedir, süreç şöyle nakledilmektedir: *Dün, bir vatandaşımızın test sonucu pozitif çıktı. Virüsü, Avrupa teması üzerinden aldığı bilinmektedir. Dış dünyadan izole edilmiştir. Ailesi gözetim altındadır. Karantinaya alınmış hasta, toplumu tehdit edemez. HABER ÜZÜCÜDÜR, KORKUTUCU DEĞİLDİR.* (11 Mart 2020). Burada konuşucu korona virüsünün artık Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında da olduğunu haber vermiştir. Korona virüsün Avrupa teması olduğunu bildiren konuşucu haberi burada doğrudan özetlemiş ve hastanın toplumdan izole edilerek virüsün yayılmasının engellenmeye çalışıldığını da dinleyicinin anlamsal bütünlüğü sağlaması açısından bildirmiştir.

Virüs ile ilgili ilk vaka olması sebebiyle oldukça önem taşıyan bu cümle esasen olay örgüsünün özeti görevindedir: 1. Türkiye’de yaşayan bir insanda ilk kez bu virüs görülmüştür. 2. Bu virüs Türkiye’de ortaya çıkmamıştır. 3. Bu virüs Avrupa’dan gelmiştir. 4. Türkiye’deki diğer insanların korunması için gerekli tedbirler alınmıştır. 5. Bu tedbirler vatandaşları rehavete de sürüklememelidir ve ilk vakanın ülkemizde görülmesi vatandaşları korkutmamalıdır. Tematik analizde olay girişi çok önemlidir. Çünkü dinleyicinin konu hakkında bütüncül bir yargıya varması beklenir. Bu girişten sonra cümleler devam eder ve konuşucunun niyeti daha da açıklığa kavuşturulur: *Bir veya birkaç vaka, salgın değildir. Durum sadece virüsün ülkemiz sınırlarına girdiği anlamına gelir. İzole edilmiş vakada tek anlam budur. Yapmamız gereken, hayatımızı tedbirler doğrultusunda düzene sokmaktır. KORONAVİRÜS, ALACAĞIMIZ TEDBİRLERDEN DAHA GÜÇLÜ DEĞİLDİR.* (11 Mart 2020)

Cumhurbaşkanımız Sayın [@rterdogan](#), bugünkü AK Parti Grup Toplantısı’nda yaptığı konuşmaya, ülkemizdeki Koronavirüs gündemini ele alarak başladı. Yarın, ilgili bakanlar ve kurumlarımızla, kendilerinin başkanlığında bir toplantı yapacağız. (11 Mart 2020)

Hızlı yayılan bulaşıcı hastalıklara karşı başarıyı 4 şey tesis eder. Güçlü tedbir, süratli müdahale, yaygın sağlık altyapısı, güven verici bilgilendirme. Bu 4’üne de sahibiz. Tedbirde birlikteyiz. Mücadeleyi birlikte vereceğiz. HER ÖNEMLİ OLAYI SİZE TİTİZLİKTE BİLDİRECEĞİZ. (11 Mart 2020)

Dün, ilk kez bir basın toplantısını gece saatlerinde yaptık. Geçen 90 gün boyunca tereddütsüz gösterdiğimiz şeffaflığın gereğini yerine getirdik. Devletimiz, pozitif tanı bilgisini kamuoyuna vermekte tereddüt etmedi. BU MÜCADELEDE ŞEFFAFLIK ŞARTTIR. (11 Mart 2020)

Herhangi bir virüse karşı etkili olabilen antibiyotik veya ilaç yok. Karşı karşıya olduğumuz olayda, virüse karşı öncelikli, etkili ilaç; hastalığın bulaşmasını, yayılmasını önleyecek güvenilir bilgidir. DOĞRU BİLGİ, İLAÇ DEĞERİNDEDİR. (11 Mart 2020)

Ülkemiz, olası vaka için tedbirlerini önceden almıştı. Hastalığın herhangi bir yerde görülmesi durumuna karşı sağlık personeli eğitilmiştir. Hastane, karantina hazırlıkları tamamlanmıştır. Bir veya birkaç vaka, salgın değildir. KARANTİNAYA ALINMIŞ HASTA, TOPLUMU TEHDİT EDEMEZ.

(11 Mart 2020)

Süreci, Bilim Kurulumuzda aldığımız kararlarla yönetiyoruz. Konu siyaset üstüdür. Çözüm, dayanışmadır. Mücadelenin koşulu tedbirdir. Stratejimiz şeffaflıktır. SAĞLIK SİSTEMİMİZE, BİLİM İNSANLARIMIZA GÜVENELİM. (11 Mart 2020)

Bu iletilerin hepsi virüsün görüldüğü ilk vaka çerçevesinde şekillenmiştir. İlk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihindeki konuşucu söylemleri doğrultusunda tematik analiz şöyle sıralanabilir:

1. Türkiye'de salgın başlamıştır.
2. Salgının yayılmaması için bireysel ve toplumsal tedbirler gereklidir.
3. Salgının yayılmaması için gerekli kurumlar uzun zamandır aktif olarak çalışmaktadır.
4. Salgını önleyen bir ilaç yoktur.
5. Salgının yaygınlığı hakkındaki tüm bilgiler vatandaşlara doğru ve eksiksiz vatandaşlara sunulacaktır.
6. Sağlık sistemine ve gerekli kurumlara olan güven, salgın için verilen mücadelede önemli bir kalkandır.

4.1.2. Şematik Analiz

Ana başlık, üst başlık, ana olaylar, bağlam, tarih, sözlü tepki ve yorumlar haber metninde sıralanır ve dinleyici veya alıcı tarafından bu şema bilişsel bir düzleme yerleştirilir (Ülkü, 2004, 372). Dr. Fahrettin Koca tarafından sosyal medyada paylaşılan iletilerde başlık yer almaktadır. Yalnız bu iletiler haber söylemi kategorisinde olduğu için olayların neden-sonuç, şart-sonuç gibi işlevsel bağlamda incelenmesi, genelleme ve özelleştirme yapılabilmesi şematik yapıyı ortaya koymaktadır. Şematik analiz kavramında medya iletilerinin haber anlatılarında gerçekliğe nasıl yaklaşıldığı ve nelerin çerçeve içinde ele alındığına dikkat çekilir (Van Dijk, 2015: 43):

MEDYA, BU ULUSAL MÜCADELENİN ANA AKTÖRLERİNDEN BİRİDİR. Biz süreci bugüne dek birlikte yürüttük. Şeffaf davrandık, destek kazandık. İş birliğimiz aynı ilkelerle devam edecek. Güvenilir bilginin aracı saygın medyadır. Medyanın saygın mensuplarıdır. Sizlersiniz. (12 Mart2020)

2 AY DİRENELİM YAZIN VİRÜSÜN ETKİSİ AZALIYOR. Bilim Kurulumuzun öngörüsü bu yöndedir. Bu hastalık daha çok bir kış enfeksiyonu. Tedbir alırsak, yayılmayı önlersek, büyük olasılıkla, 2 ayda hayat normale döner .(12 Mart 2020)

Dinleyici bu iletilerde var olan durumun eksenini çizer ve virüsün etkilerinin nerede, ne zaman ve nasıl bir tutum ile etkisinin azalacağını kavrar. Bu söylemlerde şematik analiz yönteminin temel ilkelerinden olan genelleme ve özelleştirme görülmektedir. Genelde bu virüs ülkemizde vardır ve ulusal mücadele ile virüsün etkisi azalabilir. Özelde ise birey olarak en az iki ay bireysel izolasyon gerekmektedir. Söylemde yer alan yorum, konuşucunun niyetini bariz olarak göstermektedir. Konuşucu, dinleyiciden izolasyon konusunda ciddi bir beklenti içinde-

dir. Konuşucu umut vadederek virüsün yaz aylarına gelindiğinde etkisini azaltacağını belirtir ve bu olumlu söylemin güvenilmesi gereken en üst kurum olan Bilim Kurulu tarafından iletil-
diğine de dikkat çekmektedir.

4.1.3. Durum Analizi

Bu bölümde söylem analizi, yerel ve küresel tutarlılık açısından değerlendirilir. Söylemi doğrudan meydana getiren yerel ve genel bağlam, iletinin geçtiği yer, zaman, dinleyici ve bu dinleyici kitlesi ile olan iletişim, dinleyicilerin sosyal rolleri, konuya dair bilgiler, normlar, değerler, örgütsel veya kurumsal yapılar (Feyzioğlu, 2012: 71) durum bölümünde önem teşkil etmektedir. Durum bölümünde olayın düz, paralel ve zincirli anlatı türlerinin hangisine göre ele alındığı incelenmektedir. Ayrıca konuşucunun amacı ile söylem arasındaki ilişkiye dikkat edilir. Konuşucunun inandırıcı olmak için nasıl bir gerçek düzlem çizdiği ve iletilerin sosyal ve ideolojik göstergeleri sunulmaktadır. Dr. Fahrettin Koca'nın salgın ile ilgili sosyal medya hesabında paylaştığı söylemler düz bir olay örgüsü ile ele alınmıştır. Dinleyicilerin doğrudan odaklandığı bir virüs vardır ve bu virüsün yaygınlığı, virüs için alınan veya alınması gereken tedbirler olay örgüsünün odak noktasıdır. Bu küresel salgını engellemenin ilk gerçek sembolü maskedir: *Biz, hastanelerde risk altındayız, maske kullanmak zorundayız. Ama risk artık yaygın. Dışarı çıkarken siz de maske kullanmalısınız. Koronavirüs'ü işte böyle yeneceğiz. #BirlikteYeneceğiz* (14 Nisan 2020).

Konuşucu küresel salgın ile yapılan mücadelede dinleyicinin durum analizini iyi yapabilmesi ve olaya karşı inandırıcılığını arttırması açısından rakamsal veriler sunmaktadır: *SON 24 SAAT İÇİNDE AVRUPA'DA yeni vakalar: İspanya: 825, Hollanda: 111, Danimarka: 232, İtalya: 2.651, Belçika: 47, Norveç: 85, Avusturya: 179, Fransa: 591, Almanya: 802... Gidiş-dönüş yasak kapsamını genişletiyoruz. TEDBİRLERİ NE KADAR SIKI TUTARSAK, TEHDİT O KADAR ZAYIFLAR.* (14 Mart 2020).

Inandırıcılığın bir başka noktasına dikkat çekmek için konuşucu 27 Mart 2020 tarihinden itibaren salgın ile ilgili detaylı bir tablo sunmaktadır: *Türkiye'nin Günlük Koronavirüs Tablosu'nu, her gün yenilenen detaylı verilerle, aşağıda paylaştığım linkten takip edebilirsiniz. covid19.saglik.gov.tr* (27 Mart 2020). Bu tarihten itibaren niyet ve söylem arasındaki ilişkiyi kurmak amacıyla her gün salgına dair tablo sunulmaya devam edilmektedir.

Konuşucu ve dinleyici arasındaki ilişki durum analizinde önemli bir konumdur: *Tedbirlerle uyarak evinde kalan HALKIMIZA TEŞEKKÜR EDERİM. ÇOK İYİ BAŞLADIK. Aynı ciddiyetle devam edelim. (BOŞ KÖPRÜ FOTOSU İSTANBULDAN)* (28 Mart 2020). Konuşucunun söyleminin hemen yanında yer alan İstanbul'daki bir köprüdeki insansız manzara ve devamında dinleyici ile olan samimi diyalog konuşucu-dinleyici arasındaki bağlantıyı kuvvetlendirir niteliktedir. Ayrıca küresel salgın ile beraber değişmesi zorunlu kılınan sosyal hayatın şekillenmesinde konuşucu önemli mercidir: *Sokağa çıkma konusunda 20 yaş ve altı için getirilen uygulamada davranışlarıyla örnek olan gençlerimize, çocuklarımıza teşekkür ediyorum. Sabırlı olursak, hareketli günlerimize erken döneriz.* (4 Nisan 2020). Sosyo-kültürel söylemin gereklerine de bağlı olarak konuşucunun söylem ve edimlerindeki diyalog ve niyet durum analizinde gizlidir. Bazı zorunluluklar ve buna bağlı gerçekleşen olaylar konuşucu ile dinleyici arasındaki uzlaşmayı arttırmaktadır.

4.1.4.Yorum Boyutu

Toplum ve kültürü meydana getiren söylem, sosyal problemlere de işaret etmektedir. Söylem metin ve toplum arasındaki bir aracı olduğu için yorum ve açıklama gerektirmektedir. Söylem analizi, metni söz dizimsel ve semantik sınırların ötesine taşıyarak, bir yapı söküme uğratmadır (Solak, 2011: 3). Yorum bölümünde metni kuranın yani konuşucunun niyetinin ne olduğunu anlama çabası esas noktadır:

Bir veya birkaç vaka, salgın değildir. Durum sadece virüsün ülkemiz sınırlarına girdiği anlamına gelir. İzole edilmiş vakada tek anlam budur. Yapmamız gereken, hayatımızı tedbirler doğrultusunda düzene sokmaktır. KORONAVİRÜS, ALACAĞIMIZ TEDBİRLERDEN DAHA GÜÇLÜ DEĞİLDİR. (11 Mart 2020)

YURT DIŞINA GİDİŞ DÖNÜŞ UYARIMIZDA KESİNLİKLE ISRARCIYIZ. 1 seyahat, 1 kişi ve 1 tek risk değildir. Sonucu 82 milyonu etkileyebilecek bir risktir. Mümkünse hiçbir ülkeye gitmeyelim. Yurt dışındaysak orada tedbir alalım. TEDBİRLERİ NE KADAR SIKI TUTARSAK, TEHDİT O KADAR ZAYIFLAR. (14 Mart 2020)

BAKANLIĞIMIZIN AŞI ENSTİTÜSÜ, bilim dünyamızın COVID-19'a karşı AŞI GELİŞTİRME Sİ GELİŞTİRME Sİ İÇİN harekete geçti. Umut verici her bilimsel çabayı destekleyeceğiz. Maliye Bakanlığımız FON oluşturmaya hazır. (24 Mart 2020)

Konuşucunun söylemlerinde dinleyiciye vermek istediği mesaj gayet açık, niyet ise anlaşılır düzeydedir. Mesajın en can alıcı noktası dinleyicilere büyük görevin düştüğünü, salgından korunmak ve salgının yayılmasının önlenmesi için tedbirli davranılmasıdır. Konuşucu, ileti amacını sunduktan sonra salgının önlenmesi adına aşı geliştirme çabası içerisinde olduğunu ve bu çaba için gerekli kurum veya kurumların mali destek sağlayacağını da vurgulamıştır. Yorum bölümünde de esas olan "üst yapı" (Sözen, 1999: 124) metinler arasındaki ilişkiler ile ele alınır. Söylemlerin hiç biri bir diğerinden bağımsız değildir. Burada söylenmek istenen doğrudan ifade edilir fakat mesajı alıp yorumlayacak dinleyicidir. Konuşucu söylemini güçlendirmek için 'tedbir' belirleyicisinden çokça yararlanır ve amacı doğrultusunda veriler sunar. Yapısal ve içeriksel tutarlılık sosyal medya aracılığıyla dinleyicilerde inşa eden konuşucu dilin gücünden ve malzemesinden yararlanır. Burada Wood ve Kroger'e (2000) göre üç temel birleşen gerçekleşmiştir: *Birincisi* gösterimsel anlam yani konuşucunun ne söylediği veya olay örgüsünde ne söylendiği, *ikincisi* konuşucunun söylemleri ile neyi amaçladığı, *üçüncüsü* konuşucunun söylemlerinin dinleyiciler üzerindeki etkisinin ne olduğudur. Konuşucu salgın temelinde oluşturduğu tüm söylemlerinde salgının ne olduğunu ve nasıl yayılım gösterdiğini açıkça dile getirmektedir. Söylemlerindeki ilk amacı salgının yayılmasının önlenmesidir, ikinci amacı bu önlemler doğrultusunda dinleyicilere düşen görevlerin önemli olduğunun bilincini aşılmasıdır. Söylemlerin önemli etkisi devlet tarafından getirilen sınırlılıkları uyulması ve sınırlılığın olmadığı zamanlarda da salgının önlenmesi için dinleyicilerin duyarlı olduğunu görmesidir. Birinci ve ikinci birleşen her zaman başarı göstermişken, üçüncü birleşenin başarı oranı bu söylemde yüksek: *Tedbirlere uyarak evinde kalan HALKIMIZA TEŞEKKÜR EDERİM. ÇOK İYİ BAŞLADIK. Aynı ciddiyetle devam edelim. (29 Mart 2020). (İstanbul'dan insansız bir görüntü bulunmaktadır.), bu söylemde başarı oranı düşmüştür: İSTİKLAL CADDESİ, bugün iyi bir görüntü vermedi. Bir kareye bu*

kadar insan girmesi için çok erken. Günlük hayattan her fotoğraf, Türkiye Günlük Koronavirüs Tablosuna destek vermeli. Evde kalmaya çalışalım. Çıkarsak maske kullanalım, sosyal mesafe kuralına uyalım. (6 Mayıs 2020).

4.2. Mikro Yapılar

4.2.1. Cümle Yapıları

Bu yöntemde işlevsel bir dil mekanizması bulunmaktadır. Konuşucunun cümleye yönelik tutumu söylemindeki vurgu ile paralel ilerlemektedir. Bu bölümde söylem belirleyicileri, cümle yapıları, diyalog cümleleri, aktif veya pasif cümle kurulumları, kip kullanımı mikro düzeyde önermelerin nasıl oluştuğu incelenmektedir. Konuşucunun önermesini formülleştirerek sunması vermek istediği mesajı daha kalıcı hâle getirmeyi planlamaktadır: *VAKA SAYIMIZ, 1.000'İN ALTINA DÜŞTÜ. Kaybettiğimiz hasta sayısı bugün de azaldı. Virüsle artık şartları değiştirerek, daha özgür mücadele edeceğiz. Yeni hayat tarzımız: Kontrollü Sosyal Hayat, hep birlikte tedbir. **Koşulu: Maske + 1,5 metre Sosyal Mesafe.** covid19.saglik.gov.tr (20 Mayıs 2020).*

Konuşucunun söyleminde yer alan gereklilik kipi aslında emir ifadesini taşımaktadır ama burada konuşucu dinleyici ile kurmuş olduğu empati düzleminde bu söylemini yumuşatarak hem ilgi odağı olmayı başarmış hem de sınırlılığın sempatik görülmesini sağlamıştır: *HERKES, KENDİSİ VİRÜSÜ TAŞIYORMUŞ GİBİ DAVRANMALI. Başkalarıyla temasını bu varsayıma göre **sınırlandırmalı**. Bu dönemde, mümkün mertebe kendimizi evde izole etmeliyiz. (28 Mart 2020).* Gereklilik kipinin yer aldığı söylemin dinleyici ile buluştuğu günlerde zaten sokağa çıkma kısıtlaması getirilmiştir. Burada konuşucu dinleyici ile olumlu empati kurarak hâkim kitle üzerinde etkili olmayı hedeflemiştir: *Beklediğimiz yaşama hürriyetini, tedbirler getirecek. Bayramda tedbirlere uyarsak, sonrasında daha özgür olacağız. Bayramda evde **kalmalıyız**. Bayram günleri virüsün yeniden yayılma günleri **olmamalı**. BAYRAMI ESKİSİ GİBİ KUTLARSAK, hastalığın tırmanışa geçtiği günlere dönebiliriz. (21 Mayıs 2020).* Konuşucunun istek kipi kullanarak dinleyicilerden evde kalmaları için bir ricada bulunmuştur. Burada dikkat çeken husus ricanın merkezine kendisi dâhil tüm toplumu katarak var olan mücadeledeki toplumsal dayanışmanın rolünün büyüklüğünü sunmasıdır: *Yoğun bakıma ve solunum desteğine ihtiyaç duyan hastalarımızın sayısı azalmaya devam ediyor. Vaka sayısı öngörülebilir düzeyde seyrediyor. Koronavirüsün yayılmasına karşı **verdiğimiz mücadelede evde kaldığımız günlerin rolü çok büyük. Yarın evde kalalım.** covid19.saglik.gov.tr (18 Mayıs 2020).*

Konuşucunun söylemlerindeki kip kullanımı belli söylemsel stratejileriyle ilişkili olabilmektedir. Kipler konuşucunun eyleme ilişkin konumunu, tutumunu gösterirken aynı zamanda onayladığını veya onaylamadığını da ele verebilmektedir (Simpson, 2005: 43-45). Konuşucunun söyleminde yer alan ve herkesten uyulmasını beklediği kontrollü hayat tarzının gerekliliğinin kesin ve net olduğu görülmektedir. Burada yer alan gelecek zaman kipi şuan hâlâ istenen düzeyde kontrollü hayat tarzının gerçekleşmediği ama gerçekleşmesi ön görüldüğü belirtilmektedir. Söylemde yer alan gelecek zaman kipi geleceğe dair umudu da içinde barındırmaktadır: *Tedbir kabiliyeti yüksek bir toplum olarak, yeni hayatımızı hızla kurmalıyız. Yeni hayatımızda kalabalık-*

lar, kuyruklar olmamalıdır. Tedbire dayalı yeni hayat tarzı Kontrollü Sosyal Hayattır. Bu, salgını yenecek stratejidir. **KONTROLLÜ SOSYAL HAYAT HEPİMİZİN ÇABASIYLA YERLEŞECEK.** (13 Mayıs 2020).

Metin içinde kiplişmenin artması sübjektiflik ile bağlantılıdır. Konuşma dili öğelerinin ve eylemlerinin artış göstermesi kişisel etkileşim ile paralel artış sağlayan bir göstergedir (Fowler, 1991: 65): **Sağ olun gençler. Sabrınızla Korona'ya karşı çok yol aldık.** (24 Nisan 2020). Konuşucu konuşma dili kullanarak dinleyiciler arasındaki etkileşimini arttırdığını kanıtlar niteliktedir: **Çocuklar, sizden büyüğü yok! Bugün bile dışarı çıkmadınız. Çıkmazsınız da. Sabrınız için gözlerinizden öpüyorum.** (13 Nisan 2020). Konuşucu bu söyleminin yanında boş park resmi paylaşarak ulaşmak istediği hedefinin, toplumun önemli bir bölümü oluşturan çocuklar aracılığıyla başarıya ulaştığı mesajını da vermektedir.

Konuşucu bağımlı sıralı cümleler kullanarak vermek istediği mesaja duygu yüklemiş ve mesajını daha etkili kılmıştır: **Birkaç gün öncesine dek, bu tabelada, İstanbul Eyüpsultan Nişanca Aile Sağlığı Merkezi yazıyordu. Hastalarına son olarak burada hizmet eden doktor arkadaşımız Yavuz Kalaycı'ya COVID-19 sebebiyle kaybedene dek. İnsana sevgisi çok olan, çok sevilir. Tıpkı Dr. Yavuz gibi.** (22 Nisan 2020).

Konuşucu eksilteli cümle kullanarak iletinin dinleyici tarafından tamamlanmasını istemiştir. Söylemde yer alan üç nokta ile söz konusu kurulun salgın dönemini birçok yönden kontrol edildiği ima edilmekte ve böylece konuşucu dinleyici ile etkileşimini artırılarak dinleyiciye güven verilmektedir: **Önümüzdeki günlerde salgını ve tedbirleri çok farklı yönlerden ele alacağız, Bilim Kurulu'na benzer, niteliği ayrı ikinci bir Bilim Kurulu kurmuş olacağız. Bu kurulda, olayın psikolojik, sosyolojik, istatistiksel... boyutları değerlendirilecek. Yeni yaklaşımlar arayacağız.** (4 Nisan 2020).

Konuşucunun bu söylemleri niyeti ve sosyal bağlam ile oldukça ilişkilidir. Kısa ve net cümleler kuran konuşucunun bir diğer dikkat çekici tarafı büyük harf kullanarak mesajına katmak istediği değeri ve dinleyiciye aktarmak istediği duygu durumunun vurgu yolu ile pekiştirmektedir: **Hayat Eve Sığar. #HayatEveSığar** (22 Mart 2020); **Mücadele şeklimizin parolası şu: TEK TEK, HEP BİRLİKTE! Tedbirleri her birimiz TEK TEK uyguluyoruz. Şahıs şahıs yaptıklarımızı bütün bir Türkiye, 83 Milyon HEP BİRLİKTE yapıyoruz. Yalnız değiliz. Bir araya gelmeden birlikteyiz.** (24 Mart 2020).

Konuşucunun söylemek istediği esas iletideki vurguyu ve çarpıcılığı arttırmak için isim cümlelerine sıkça başvurduğu da görülmektedir: **Son 24 saatte iyileşen hasta sayısı yeni vaka sayısı arasındaki fark, artmaya devam etti. Test sayısında, düne göre yaklaşık 11.000 artışa rağmen, yeni tanı sayısı azaldı. Hastalığa yeni bir fırsat tanımazsak kontrol bizim elimizde.** (4 Mayıs 2020).

Söylemler sosyal bağlamlar içinde gerçekleştiği için söylem içindeki bazı unsurlar birden çok anlamı barındırabilmektedir. Anlam çeşitlenmesine yol açan bağlam, anlam belirsizliğini de ortadan kaldırmaz (Günay, 2013: 189). Konuşucunun söylemlerinde yer alan ünlem unsurunun farklı bağlamlarda farklı anlamları karşılaması şöyle örneklendirilebilir:

Konuşucunun bu söyleminde yer alan ünlem işareti dinleyiciye uyarı niteliği taşımakta-

dır: Sağlık Bakanlığı, Koronavirüs risk taramasını çat kapı değil, planlayarak yapmaktadır. Sizi 184'ten arayıp bilgilendiriyor, ondan sonra geliyoruz. SABİM-184'ten size TELEFON GELMEMİŞSE, test amacıyla geldiğini söyleyenleri içeri almayın. **KÖTÜ NİYETLİLERE KARŞI DA TEDBİRLİ OLALIM!** (15 Mart 2020). Bu söylemde toplum olarak virüse karşı bir tedbir kalkını oluşturulmuşken aynı zamanda salgın sürecini kendi çıkarları için kullananların varlığından dinleyiciler haberdar edilmiştir. Konuşucunun bu iletişimde kullanmış olduğu *da* bağlacı dikkat çekicidir. Bireysel ve toplumsal boyutta tüm tedbirleri yerine getiren bir profil çizilerek güven mesajı sunulmuştur.

Konuşucunun bu söyleminde yer alan ünlem işaretlerinde ise bir üstteki söyleminden farklı olarak teşekkür mesajını kuvvetlendirmekte ve kuvvetli bir istek ifadesini de barındırmaktadır. Konuşucu dinleyiciler tarafından gerçekleştirilen eylemden memnun bu eylemin tekrar edilmesi için de talepte bulunmaktadır: **SAAT 21.00 ALKIŞI İÇİN SAĞ OL TÜRKİYE! Şehir şehir, ev ev çağrımıza uydun. Özveriyle sağlık çalışanlarımıza alkışınla güç verdin. Yarın, ertesi gün aynı saatte minnettarlığımızın sesi tekrar duyulsun! ÜST ÜSTE ÜÇ GÜN ALKIŞLAYALIM!** (19 Mart 2020).

Konuşucunun bu söyleminin yanında mavi maske ve mavi gömlek bulunmaktadır. Ayrıca 'Maskeme uyar' sloganı yer almaktadır. Bu söylemde yer alan ünlem işareti ise şart- sonuç anlamını pekiştirmektedir. Maske günlük yaşantınızın bir parçası olursa her gününüz sağlıklı ve mutlu geçer mesajı söylemin esas mesajı konumundadır: *Koronavirüsle mücadelemize evde kalarak büyük destek verdiniz. Beklenen gün geldi: Şehir, siz hanımefendiler ve beyefendilerle adeta yeniden tanışacak. Bu güzel günde maske takmayı ihmal etmeyin. Maske artık kıyafetimizin bir parçası olmalı. Her dakikamız güzel geçsin!* (10 Mayıs 2020)

4.2.2.Sözcük Seçimleri

Eleştirel söylem çözümlemesi yönteminde söylemde yer alan sözcüklerin yan anlamları oldukça önem taşır. Sözcük seçimleri, neden özellikle o sözcüğün veya sözcüklerin seçildiğinin anlaşılmasına çalışıldığı bölümdür. Konuşucu bizzat ve isteyerek, anlamlı ve çarpıcı mesajlar yükleyerek bazı sözcükler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dinleyici de metin bağlamında seçilen sözcüklerin çağrışımsal anlam etkisini anlamaya çalışır. Böylece konuşucunun mesajı hızlı ve etkili bir hâle gelir. Konuşucunun 11 Mart-22 Mayıs 2020 tarihleri arasındaki sosyal medya söylemleri incelendiğinde sıklıkla kullandığı sözcükler ve bu sözcüklerin rakamsal verileri şöyledir: *Ev* (55), *güç* (37), *izolasyon* (8), *maske* (33), *mücadele* (48), *risk* (39), *salgın* (46), *sosyal mesafe* (21), *tedbir* (98), *vaka* (71). Konuşucu söylemlerin en çok tedbir kelimesine yer vererek dinleyiciye yüklenen sorumluluğun altını çizmektedir. Ayrıca konuşucunun *fiziki mesafe* yerine *sosyal mesafe* ifadesini kullanmasının nedeni, dinleyicilerden istenen tek şeyin fiziksel uzaklık değil sosyal hayattan da dinleyicilerin uzak kalmasıdır. Salgın riski ile mücadelede vaka sayılarının artmasını engellemenin yolu maske, ev ve tedbirden geçerken salgının dinleyiciler kadar güçlü olmadığını, tek gücün dinleyicilerin uyulması gerektiği kurallarda saklı olduğunu mesajını konuşucu söylemlerinde kasıtlı olarak bu sözcükleri seçerek etkili bir şekilde gözler önüne sermiştir.

4.2.3. Retorik Yaklaşım ve İkna Stratejileri

İkna sürecinde birçok yöntem kullanılabilir. Bunlardan en önemlisi retorik yaklaşımdır. Bu yaklaşımda alıntılar, fotoğraflar, sayısal veriler esas zemini oluşturmaktadır (Ertan Keskin, 2004: 392-393). Dilin işlevlerinin akıllıca ve ustalıklı kullanımı için konuşucu bu strateji yöntemine başvurmuştur. Dinleyici böylece verilmek istenen mesajı rahatlıkla anlayabilmektedir. Ayrıca bu yöntemde konuşucu “kim, kime, neyi, hangi kanalla, hangi etkiyle söylüyor ve amacı ne?” (Berger, 2000: 53) sorularının cevabını dinleyiciye görsel bir yaklaşımla da sunmaktadır.

Konuşucu 14 Mart tarihindeki bu söyleminin yanında 14 gün kuralı ile ilgili bir görsel paylaşarak salgın sürecinde yapılması gerekenleri sistematik hâle getirmiştir: *PAYLAŞIN, yurt dışından dönüşlerde 14 Gün Kuralı yayılsın.* (14 Mart 2020).

İdeoloji ve hedefleri aktif hâle getirip hâkim unsur yapabilmek için bilinçli bir şekilde metinlerin içine hissiyat, sezgi ve üstü kapalı bir anlatım ile söylemi örtük yerleştirmek ve hedef kitle üzerinde kalıcı ve güçlü etki yaratmak (Ankaralıgil, 2008: 153) konuşucunun şu söylemi ile belirginleşmiştir: *Bu mesaj Samsun'dan geldi. Mesajı herkes alsın istedik.* (22 Mart 2020). Bu söylemde Samsun'da yaşayan iki kardeşin sürece dair tutumlarını sergileyen bir görüntü bulunmaktadır. Konuşucu örnek alınması gereken bir davranış olarak takdir ettiği bu durumu, sürekli vermek istediği mesaj ile olan paralel etkileşimi sunmaktadır.

Konuşucu salgın sürecindeki toplam test, vaka, vefat, yoğun bakımdaki hasta ve iyileşen hasta sayıları ile mevcut tarihteki test, vaka, vefat ve iyileşen sayılarını vererek dinleyicilere hem şeffaf bir süreç sürdürüldüğünü, hem bu süreçteki tüm bilgilerin gerçek kaynaklarının kendileri olduğunu, hem de salgının gerçek verilerini sunarak söylemlerindeki mesaj derecesinin ve etkisinin daha etkin olmasını sağlamıştır: *Türkiye'nin Günlük Koronavirüs Tablosu'nu, her gün yenilenen detaylı verilerle, aşağıda paylaştığım linkten takip edebilirsiniz. covid19.saglik.gov.tr* (27 Mart 2020). Haberin inandırıcılığı her gün sunulan bu sayısal veri tablosu ile artırılmış ve strateji doğru işlemiştir. Çünkü esas amaç strateji ile yoğrulan mesajın doğru iletilip anlaşılması ve tedbirlere uyulması gerekliliğidir. Olayın açıkça anlatılması, sebep-sonuç ilişkilerinin kurulması ve var olan durumun duygusal bir dil ile aktarılması da retorik ve ikna stratejileri içinde yer almaktadır (Van Dijk, 2015: 31). Konuşucu tarafından olay 11 Mart 2020 tarihinden itibaren sistemli olarak neredeyse her gün dinleyicilere anlatılmıştır / aktarılmıştır. Buradaki esas amaç yine inandırıcılığı arttırmaktır. Bu aktarım sürecinde kullanılan sayısal veriler olayın açıkça tanımlanmasını, dinleyicinin bu salgın sürecini sebep / şart – sonuç ilişkisi kurarak anlamasını sağlamıştır.

Konuşucunun *biz* veya *hepimiz* dilini sıklıkla kullanması salgın sürecinin sadece bireysel olarak değil toplumsal olarak da zor ama tedbirler sayesinde oldukça basit bir şekilde atlatılacağını işaret eden önemli dil unsurlarıdır. *Açıkladığımız ilk vakanın gözlem altında tutulan çevresindeki iki kişiye tanı konmuştur. Avrupa ülkelerinden gelmiş yedi, Amerika'dan gelmiş üç vakamız var. Durum üzücü ama... Tespit edilmiş her vaka, her izolasyon hepimiz için emniyettir.* (14 Mart 2020). *SON 24 SAATTE 5.035 test sonuçlandı. 561 tanı kondu. 15 hastamız hayata veda etti. Bugüne dek kaybettiğimiz hasta sayısı 59. Toplam hasta sayımız 2.433. SAYILAR, KAYIP ACISINI, ENDİŞEYİ İFADE EDEMEZ. Sıfır riskle yaşamaya çalışalım. Bizi hayata tedbir bağlar.* (25 Mart 2020).

Konuşucunun ikna stratejisi olarak herkes tarafından bilinen ve kabul görmüş kalıp söz-

leri de kullanması, salgın dönemindeki ulusallaşma, birliktelik ve toplumsal kenetlenmenin önemli anahtar kelimeler olduğunun altını çizerek ulaşmak istediği amacını pekiştirmektedir. Buradaki pratik zekâ ve salgın dönemindeki mücadelenin başka olgularla ilişkilendirilmiş olması dikkat çekicidir: *Hikmetli bir söz, hepimiz birbirimizin eli, ayağı, gözü, kalbiyiz der. Kendimizi korumanın yolu, başkasına dikkat ve özenden geçer. Toplumumuz bu dikkate sahip. Toplumumuzda yüksek bir duyarlılık var. Hepimiz emin olalım: Millet-Devlet el birliğiyle, Koronayı mutlaka yeneceğiz.* (10 Nisan 2020).

Konuşucunun salgın döneminin hızlı atlatılması için dinleyicilere yüklediği sorumluluklarda şart- sonuç ilişkisi bağlamında söylemlerini etkili hâle getirmektedir: *İstersek başarırız! Tarihimiz buna şahittir. Yeter ki düşünceli ve bilinçli hareket etmekten taviz vermeyelim. Ulaşacağımız güzel yarınlar bugün alınan tedbirler sayesinde olacaktır. Sorumluluklarımızı unutmayalım: Temas, Mesafe, İzolasyon.* (22 Nisan 2020).

Söylemde keyfi bir yapı yoktur. Birey toplumun üyesi olduğu için dilsel ve davranışsal her tutum toplum için önemlidir. Goffman'a göre iletişimin sürdürülebilmesinin en önemli şartı bazı sınırlamaların getirilmesi ve bu sınırlamaların iletişimin hangi toplumsal kural ve beklentileri ile gerçekleştiğinin belirtilmesidir. Goffman benlik imgesinde bireyin algı biçimi ile toplum algı biçiminin etkili olduğunu belirterek benlik imgesinin iletişim esnasında kendini açıkça belli edeceği zamanların olduğunun da altını çizmektedir (Ruhi, 2009: 18-16). Konuşucunun ulusal bir hareket ve mücadele olarak sunduğu salgın dönemi benlik imgesi temelinde bazen bireyselleştirdiği de görülmektedir. Buradaki amaç dikkat çekiciliği arttırmanın yanı sıra olgunlaşan ve toplum bilincini kazanan bir birey profili çizmektir: *Son 24 saat içinde taburcu olan hasta sayısı, bugüne kadar iyileşen toplam hasta sayısının yaklaşık %15'ini oluşturuyor. Taramada, erken tanı ve tedavide başarılıyız. BU NOKTADAN GERİ DÖNÜŞ OLMAMALI. Alınan sonuçlara tedbirle destek şart. Bize güç verin.*(24 Nisan 2020).

Konuşucu biz dilini kullanırken aynı zamanda siz dilini de kullanarak ötekileştirme kanalı da ikna stratejisi olarak kullanmıştır. Buradaki ötekileştirme sosyal kimliği oluşmuş olan medya organlarına bir sorumluluk yüklemektedir. Böylece başarıya giden yolda başarılı bir söylem stratejisi kurarak kutuplaşmayı ve çatışmalı olayları bir kenara bırakıp gerçekliğe ve beraberliğe yönlendirme söz konusudur: *MEDYA, BU ULUSAL MÜCADELENİN ANA AKTÖRLERİNDEN BİRİDİR. Biz süreci bugüne dek birlikte yürüttük. Şeffaf davrandık, destek kazandık. İş birliğimiz aynı ilkelerle devam edecek. Güvenilir bilginin aracı saygın medyadır. Medyanın saygın mensuplarıdır. Sizlersiniz.* (12 Mart 2020). Konuşucunun olayları duygusal bir dille ifade etmesi de söylemdeki iletinin etkisini arttırmaktadır: *COVID-19, çok sayıda hekim yetiştirmiş bir hocamızı bizden aldı. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi emekli öğretim üyelerinden Prof. Dr. Feriha Öz'ü kaybettik. Kendisine Allah'tan rahmet diliyorum. Ailesinin, Tıp Camiamızın başı sağ olsun.* (1 Nisan 2020).

Dinleyicinin güvenini kazanmak ve beklentisini karşılamak adına konuşucu, bir takım sosyal yapılanmalardan da bahsetmektedir: *Sağlık alanında önemli bir sınav verdiğimiz bu günlerde hizmet kapasitemizi bir adım daha ileri taşıdık. Koronavirüs hastalarımıza da hizmet sunacak olan Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanemizin 600 yataklı ilk etabını bugün itibarıyla hizmete açtık. Mille-timize hayırlı olsun.*(30 Mart 2020). *Dün, İSTANBUL Okmeydanı Şehir Hastanemizin ilk etabını hiz-*

mete açtık. Kartal Şehir Hastanemiz daha önce hizmete açılmıştı. Mayısta İkitelli, eylülde ise Göztepe Şehir Hastanelerimiz açılıyor. YENİ ŞEHİR HASTANELERİMİZLE İSTANBUL'DA YATAK KAPASİTEMİZ TOPLAMDA 5.452 ARTIYOR. (31 Mart 2020).

Dinleyicinin güvenini sadece hastanelerin varlığı ile değil aynı zamanda doğru tedavi yönteminin uygulandığının söylemiyle de pekiştirip kazanmayı amaç edinen konuşucu, Türkiye'nin diğer ülkelerden farkını da dile getirmektedir: *Ülkemize güvenelim. Hekimlerimize, sağlık ordumuza güvenelim. Ölüm oranlarımızdaki düşüş, sağlık çalışanlarımızın tedaviye farklı yaklaşımından, yoğun bakımdaki uygulamalardan, ilaç kullanımından, sistemden kaynaklanıyor. Bunu yayınlarla dünyaya da göstermek istiyoruz* (18 Nisan 2020).

Konuşucu, tedavi sürecinde kullanılan ilacın doğrudan adını da vererek şeffaf bir yaklaşım sergilemekte, ikna stratejisini doğru ve etkili bir şekilde inşa etmektedir. Ayrıca Türkiye'nin salgını yönetme stratejisinde vatandaşlarına verdiği öneme de dikkat çekmektedir: *TÜRKİYE TEDAVİDE FARKLI BİR YAKLAŞIMA SAHİP. Hiçbir ülke pozitif, şüpheli tüm vakalarda Hidroksiklorokin ilacını erken dönemde kullanmadı. Biz bu ilaçtan daha vaka görülmeden 1 milyon kutu alıp depoladık. Çin'den getirilen Favipiravir'ini de bizdeki yaklaşımla kullanan ülke yok* (14 Nisan 2020).

SONUÇ

Tüm dünyanın salgın ile mücadele ettiği bu dönemde Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca'nın sosyal medya hesabındaki söylemleri Eleştirel Söylem Analizi yöntemi ile incelenmiştir. Sözcüklerin hafızadaki ilk yankısından sonra yeniden yapılandırılıp yorumlanması bu yöntemin ilk basamağıdır. Burada önemli olan nokta stratejik bir yaklaşım sergileyen konuşucunun iletişimindeki makro ve mikro yapılarının analizidir. Çalışmada olay örgüsü bir bütün olarak ele alınıp tematik ve şematik analizi yapılarak, konuşucunun niyetinin ne olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Analiz yapılırken söylemden hareket edilerek konuşucunun söylemine en yakın yorum yapılmıştır. Söylemin oluştuğu zaman dilimi, dinleyiciler ile konuşucunun etkileşimi, sosyal roller ve sosyal sorumluluklar konuşucunun oluşturduğu strateji çerçevesinde şekillenmiştir. Tematik analiz sonucunda, olay örgüsünün özeti niteliğinde virüs ve bu virüsün etkilerinden bahsedildiği görülmektedir. Türkiye ilk kez korona virüsün görülmesi, bu virüsün Avrupa kaynaklı olması, Türkiye'nin bu virüs için çeşitli hazırlıklar yaptığını ve bu hazırlıklara dinleyicilerin destek verip tedbirlere uymaları ve uyarıları dikkate almaları gerektiği vurgulanmıştır. Şematik analizde ise konuşucunun söylemlerinde yer alan iletilerin durum eksenini çizilerek, virüsün nerede, ne zaman ve nasıl uygulamalarla etkilerinin azalacağı yer almaktadır. Genelme ve özelleştirme ilkeleri doğrultusunda toplumsal / bireysel sorumluluklara dikkat çekilmektedir. Durum analizinde ise, konuşucunun ikna edici olması için gerçek bir düzlemi düz bir olay örgüsü ile aktardığı, iletilerin sosyal ve ideolojik göstergelerinin doğrudan dinleyici odaklı ve virüs merkezli olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın yorum boyutunda ise, konuşucunun dinleyiciye vermek istediği mesaj ve konuşucunun niyeti incelenmiştir. Bu bölümde üst yapılar ile metinler arasındaki bağlantılar ele alınarak hiçbir söylemin bir diğerinden ayrı olmadığı görülmüştür. Söylenmek istenen konuşucu tarafından net olarak bazen iletirse de mesajın yorumlanma kısmı hâkim kitleye bırakılmıştır. Söylemlerin cümle yapısı bölümünde konuşucu,

emir ifadesini barındıran gereklilik kipini kullanması dinleyici ile empati kurarak iletisini yumuşatarak sunmuştur. Cümlelerinde gelecek zaman kipini kullanarak istenen düzeyde kontrollü hayat tarzının gerçekleşmediğini, ama gerçekleşme umudunu barındırmaktadır. Konuşma dilini kullanarak dinleyici ile etkileşimini arttırmıştır. Bağımlı sıralı cümlelerinde vermek istediği mesaja duygu yüklemiştir. Eksilteli cümleler kullanarak iletinin geride kalan kısmının dinleyiciler tarafından tamamlanmasını beklemiştir. Söyleminin etkisini arttırmak için isim cümlelerine başvurmuştur. Ünlem işaretini sık sık kullanarak metin bağlamında teşekkür, beklenti, övgü gibi anlamların etkili olmasını sağlamıştır. Sözcük seçimleri bölümünde ise konuşucunun 11 Mart-22 Mayıs 2020 tarihleri arasındaki sosyal medya söylemleri incelendiğinde, *Ev* (55), *güç* (37), *izolasyon* (8), *maske* (33), *mücadele* (48), *risk* (39), *salgın* (46), *sosyal mesafe* (21), *tedbir* (98), *vaka* (71) gibi sözcükleri sıklıkla kullandığı tespit edilmiştir. Bu sözcükleri kullanmasının amacı dinleyiciye yüklenen sorumluluğun altını çizmektir. Konuşucunun salgın sürecini iyi yönettiğinin en önemli göstergelerinden bir diğeri de uygulamış olduğu ikna stratejileridir. İkna stratejisinde kullandığı rakamsal veriler, görüntüler, kabul görülen kalıp sözler, biz / hepimiz dili, ötekileştirme ve bireyselleşme gibi unsurları başarılı bir şekilde dinleyiciye aktarmış ve dinleyiciyi aynı yöne çekmiştir. Böylece konuşucu ile dinleyici arasında duygusal bir bağ da kurulmuştur.

Konuşucunun söylemlerindeki tematik, şematik ve durum analizi, bu söylemlerin yorum boyutu, cümle yapısı, sözcük seçimi, durum tespiti, ikna stratejisindeki kullanılan belirleyiciler, dinleyicinin güvenini kazanmak veya beklentisini karşılamak için dile getirilen veya yapılan her aktif durum söylemin derin dokusunda yer alan sosyo-kültürel yapı ile söylemdeki iletilerin gizli yanları değerlendirilmiştir.

Konuşucu vakanın ülkemizde görüldüğü ilk tarihten itibaren konuyu şeffaf bir düzlemde dinleyicilere sunmuş, dinleyicilerin de salgın hakkında bütüncül bir yargıya varmasını sağlamıştır. Böylece salgının ilk nerede, ne zaman başladığını ve salgın ekseninin boyutlarını sunan konuşucu, dinleyicilerin güvenini kazanmıştır. Konuşucu tüm söylemlerinde vermek istediği mesajı açık ve net sunmuş, niyetini açıkça belli etmiştir. Konuşunun söylemlerinin tümünde yapı ve içerik açısından bir tutarlılık bulunmaktadır. Bu tutarlılık gerek söylemlerini inşa ederken kullanmış olduğu sözcüklerde, gerek noktalama işaretlerinde gerekse yazım şekline gözler önüne serilmiştir.

Sosyo-kültürel bağlam ve etkileşimi içinde barındıran bu yöntem ile salgın sürecinin en önemli yöneticisi ve aktarıcısı olan Dr. Fahrettin Koca'nın sosyal medyadaki söylemlerindeki yan önermeler ve öne çıkarılması istenen mesajlar gün yüzüne çıkarılmıştır. Böylece salgın sürecinin bireye ve topluma olan etkileri, bir Sağlık Bakanının bakış açısı ile gözler önüne serilerek sosyolojik düzlemde dile ve kültüre katkı sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

Ankaralığıl, N. (2008). "Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizinden Hareketle The Siege- Kuşatma Filmi Üzerine İdeoloji Çözümlemesi". S. Parsa (Ed.). *Film Çözümlemeleri*. (s. 151-167). İstanbul: Multilingual Yayınları.

- Arıkdal, A. U. (2006). *Sınıf Söylemi Üzerine Bir Konuşma Çözümlemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aziz, A. (1990). *Araştırma Yöntemleri-Teknikleri ve İletişim*. Ankara: İLAD Yayınları.
- Balcı, B. (2017). *İngilizce ders kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programındaki Genel Yetkinlikler Bağlamında Eleştirel Söylem Çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Barker, C.& Galasinski, D. (2001). *Cultural Studies And Discourse Analysis: A Dialogue On Language And Identity*. London: Sage
- Bedük, N. (2009). *Türk Tv Dizileri Üzerine Bir Söylem Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Berger, A. A. (2000). *Media and Communication Research Methods*. London: Sage
- Bozkurt, T. (2003). *An Analysis Of Language And Ideology In Three Different Women's Magazines*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006). *Söylemden İdeolojiye: Eleştirel Söylem Çözümlemesi*, A. Kocaman (Ed.). *Dilbilim Temel Kavramlar, Sorunlar Tartışmalar*. Ankara: Dil Derneği Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L. ve K, Morrison. (2005). *Research methods in education. (5th ed.)*. London: Routledge Falmer.
- Çakır, A. (2014). *Söylem Analizi, Ne demek İstiyorsun?*, Konya: Palet Yayınları.
- Çalışır, G. (2009). *Küreselleşmenin Ortaya Çıkardığı Olayların Türkiye'deki Televizyon Haberlerine Yansımaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çelebi, A. (1990). *Söylem Çözümlemesi: Gazetelerin Haber Oluşturma ve Gündem Belirleme İşlevlerine Eleştirel Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2008). *Söylem Analizi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. (27), 99-117.*
- Demir, Z. (2008). *Bir Dini Söylem Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Durmuş, S. (2015). *İngilizce olarak yayımlanan Türk gazetelerinin eleştirel söylem çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi,
- Doğruer, S. (2010). *Eleştirel söylem çözümlemesi ve ikinci dil öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Elliott, R. (1996). *Discourse Analysis: Exploring Action, Function And Conflict In Social Texts*. Marketing Intelligence Planning. 1-65.
- Erdoğan, Y. (2014). *Toplumsal Cinsiyetin Politik Söylemlerde Üretimi ve Dilsel Temsilleri: Türkiye'de*
- Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy) Yıl/Year/ Год: 6, Sayı/Number/ Homep: 23, Haziran/June/ ИЮНЬ 2020, s./pp.: 21-40

- İktidar Düzeyinde Siyasi Konuşmaların Eleştirel Söylem Çözümlemesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Ertan Keskin, Z. (2004). *Türkiye'de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi. Haber-Hakikat ve İktidar İlişkisi.* Ankara: Elips Yayınları.
- Feyzioğlu, N. (2012). Köroğlu Destanı'nın Batı Kolları Üzerinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar (16), 57-86
- Fowler, R. (1991). *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press.* London: Routledge
- Geçikli, M. (2016). *İngiliz Dili Eğitimi Araştırma Makalelerinin Türkiye Bağlamında Söylemsel Oluşumu: Tür Analizine Dayalı Bir Söylem Çözümlemesi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Gezen, B. (2007). *Avrupa Birliği Söyleminin Gazeteler Üzerinden Bir Analizi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gül, Z. (2018). *Nefret Söylemi Bağlamında Türk Basınındaki Suriyeli Mülteci Haberlerinin Eleştirel Söylem Çözümlemesi,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Günay, D. (2013). *Söylem Çözümlemesi,* İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gür, T. (2011). *Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Tutumları ve Kullanımlarının Söylem Çözümlemesi Yöntemi ile Betimlenmesi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Gür, T. (2013). *Post-Modern Bir Araştırma Yöntemi Olarak Söylem Çözümlemesi.* *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5 (1), 185-202.
- Gürtaş, A. (1994). *Haber Metinlerinin Söylemsel Analizi Üzerine Bir Çalışma: Haberin Tarafsızlığı Açısından Türk Basınında Temizlik İşçileri Grevi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kocaman, A. (2009). *Söylem Üzerine.* Ankara: ODTÜ Yayıncılık
- Koç, A. (2012). *Sosyoloji Literatüründe ve Sinemada Gecekonudan Varoşa Değişen Söylem Biçimleri.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kurtoğlu, Ö. (2013). *Derlem temelli bir söylem çözümlemesi: İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin özellikleri.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Mersin Üniversitesi, İstanbul.
- Mills, S. (1997). *Discourse, The New Critical İdiom,* Routledge, London.
- Hassan, R. (2013). *Görev Tabanlı Ve İşbirlikçi Sınıfta Grup Çalışması Etkileşiminin Söylem Çözümlemesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- İnal, A. (1996). *Haberi Okumak.* İstanbul: Temuçin Yay.
- İrvan, S. (2000). *Metin Çözümlemelerinde Yöntem Sorunu. Medya ve Kültür, 1.Ulusal İletişim Sempozyumu Bildirileri,* Ankara.

- Narter, M. (2002). *Üniversite Öğrencilerinin Cumhuriyetçi Kimlik Tanımları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öksüz, Ö. (2008). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Resmi Söylem Karşısında Sivil Toplum Söylemi: 1990 Sonrasına Eleştirel Bir Bakış*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- ÖZER, Ö. (2000). Haberde Egemen Söylemin Yeniden Üretimi: Türk Basınında Türkiye'deki İranlı Muhafızlarla İlgili Haberler, *Kültür ve İletişim*, 3(2) Yaz, Ankara.
- Özen, H. (2007). *Yerel Bir Hareketin Ulusal Yayılımı: Bergama Hareketinin Söylemsel Analizi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Şenal, A. (2019). *Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirleri Üzerine Söylem Çözümlemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Parker, I. (2002). *Discourse analysis*. P. Banister., E. Burman., I. Parker., M.Taylor., C. Tindal. In. *Qualitative Methods in Psychology: A Research Guide*. (s. 92-108), Buckingham: Open University Press
- Potter, J., ve Wetherell, M. (1987). *Discourse And Social Psychology: Beyond Attitudes And Behaviour*, London: Sage.
- Ruhi, Ş. (2009). Söylem ve Birey, A. Kocaman (Ed.). *Söylem Üzerine*. (s. 12-26). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Simpson, P. (2005). *Language, Ideology and Point of View*. London: Routledge.
- Solak, Ö. (2011). Küçük Ağa Romanının Eleştirel Söylem Analizi. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-14.
- Sözen, E. (1999). *Söylem*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 63-76.
- Tezcan, N. B. (2006). *Aktiviteye Dayalı İşbirlikçi Ortamda Öğrencilerin Grup İçi İletişiminin Söylem Analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Ülkü, G. (2004). "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu Ve Van Dijk Yöntemi", Dursun, Ç. (Der.), *Haber-Hakikat Ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Yayınları.
- Uğurel, I. (2010). *Ortaöğretim Matematik Programının Temel Öğeleri Çerçevesinde Öğrencilerin İspat Kavramına Yönelik Matematiksel Bilgilerini Nasıl Düzenlediklerinin Söylem Çözümlemesi İle Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Uyanık, Z. (2009). *1980 Sonrası Türkiye'sinde Aleviler: Resmi Metinlerin Eleştirel Söylem Analizi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Dijk, T.V. (2015). Söylem ve İdeoloji Çok Alanlı Bir Yaklaşım. N. Ateş (Çev.), B. Çoban (Ed.), *Söylem ve İdeoloji*, (s. 15-100). İstanbul: Su Yayınları.

Wood, L., A. ve Kroger, R., O. (2000). *Doing Discourse Analysis: Methods For Studying Action In Talk And Text*. Lodan: Sage.

Yüksel, Y. (2002). *Trafik ve Asayiş Polislerinin Anonlarının Söylem Çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Yıkmuş, S. (2019). *Türkiye Türkçesinde Empati Dili (Söylem Çözümlemesi)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

<https://www.instagram.com/drfahtettinkoca/?hl=tr>